

Francoske čete se pridružile zavezniški sili v Tuniziji

Ameriška transportna letala dovažajo voja-
ke v kolonijo. Nemške straže pobegnile pred
zavezniki. Mobilna britska kolona za peto-
mi ostankov Rommelove armade. Ameriški
bombniki bombardirali bazo nemških pod-
mornic v Franciji.—Rusi pognali Nemce z
utrjenih pozicij na kavkaški fronti.—Ameri-
ške in avstralske čete se približale japonski
bazi na Novi Gvineji

London, 19. nov.—Zavezniške
čete, ki so udrle v Tunizijo, so
bile s sovražnikom v več kra-
jih, pravi uradni komunik. Ko-
loni borbeneh Francozov se bli-
žajo osiškimi sili iz ozadja, kar po-
meni, da bo ta kmalu v pasti, iz
katere se ne bo mogla izmota-
ti. Zavezniški glavni stan v Lon-
donu naznanja, da so francoske
vojske v zasedeni severni
Afriki odredile splošno mobil-
izacijo letnika 1939 in da so po-
moč vojske enote francoske ar-
made dejansko udeležene v bor-
bi proti osiškimi oboroženi sili.

Zavezniki so zasedli več leta-
liš v Tuniziji in jih konsolidi-
rali. Poročilo iz Madrida pravi,
da Nemci držijo Bizerto in Tuniz-
jani mornarični bazi v Tuniz-
iji.

Ameriške letelce trdnjave so v
Afriki in sodelujejo z britskimi
bombniki v napadih na Bizerto.
Taj pravi, da so letalci uničili
več osiških bojnih letal v
opadu nad Bono, alžersko luk-
so.

General Henri Giraud, fran-
coski vojaški poveljnik v sever-
ni Afriki, je obiskal enoto fran-
coske oborožene sile v Tuniziji.
Zavezniške čete, katerim so se
prijazile francoske enote, so
zvezale stike z nemškimi voja-
skimi stražami, ki pa so se umak-
le brez boja. Mnenje prevla-
đa, da se bo odločilna bitka za
kontrolno Tunizije kmalu pričela.

London, 18. nov.—Velika ame-
riška transportna letala dovažajo
vojske čete v Tunizijo in te so
zasedle več letališč v tej fran-
coski koloniji. Čete se bodo pri-
klopile britski armadi, ki pro-
stoti Tuniziji iz Libije in
francoskim vojaškim posadkam,
ki se bore proti Nemcem in Ita-
lijanom.

Poročilo pravi, da nemške če-
te operirajo v Bizerti, glavni
mornarični bazi Tunizije. To je
palalet angleška agentura Reu-
m, ki tudi pravi, da so ostanki
Rommelove armade do-
šli v Tunizijo. Izgleda, da bo
Rommel reorganizirati
vojske čete in ustaviti prodira-
nje zaveznikov z zapada. V Lon-
donu prihajajo konfliktna poro-
čila o Rommelu. Ta omenjajo, da
se nahaja v Italiji ali Monakovu.

Znamenja kažejo, da se bo
kmalu začela bitka, ki bo odlo-
čila usodo osiških oborožene sile
v Tuniziji in Libiji, ki je v pasti.
Močne zavezniške armade jo
tudi obkrožajo. To tvorijo za-
vezniške čete v Tuniziji in brit-
ska osma armada, ki prodira
proti Tuniziji iz Libije.

Britska armada je včeraj oku-
pala Derno, bazo, ki je odda-
lena 150 milj od Bengazija, in
Mekilo.

Kairo, Egipt, 18. nov.—Mobil-
na kolona britske osme armade
sleduje ostankom Rommelove
armade, ki beže iz Libije proti
Tuniziji, se glasi vest s fronte.
Izgleda, da skušajo priti v bliž-
njo El Arheila, skrajne južne
točke ob Sirtakem zalivu. An-
gličani in ameriški letalci bom-
bardirajo bežečega sovražnika.

London, 18. nov.—Ameriške le-
telce trdnjave in bombniki so ob-
krožili okenzivo, da preprečijo
Nemcem prebijanje podmornic v
Tunizijo, kjer bi lahko na-
pale ladje, ki dovažajo po-
moč zavezniški sili v Afri-
ki. Izviral, so nov napad na St.

Vlada razkrila rumunsko zaroto

Bivši kralj Karol je
skušal dobiti denar

Washington, D. C., 18. nov.—
Federalne avtoritete so razkrile,
da je bivši rumunski kralj Karol,
ki se nahaja v Mehiki, sku-
šal dobiti vsoto \$80,000,000 ali
vsaj del te vsote, ki predstavlja
"zamrznjeno" rumunsko premo-
ženje v Ameriki, a se je načrt
izjalovil.

Federalni detektivski biro je
podvzel prve korake, da zlomi
gibanje za osvoboditev Rumu-
nije v tej deželi. Detektivs
so odkrili med drugim, da so pri-
stajali bivšega rumunskega kralja
nameravali "ugrabit" Karola,
ko se je nahajal v Španiji, in ga
odpeljati v Ameriko. Če se bi
bil načrt posrečil, bi ga, ko bi
dospel v Ameriko, proglasili za
načelnika rumunske vlade v iz-
gnanstvu v pričakovanju, da mu
bo zakladni department izročil
rumunski denar, ki ga je ta de-
partment "zamrznil" ko je Hit-
ler dobil Rumunijo pod svojo
kontrolno.

Zarota je bila po izjavi fede-
ralnih avtoritet skovana v Chi-
cagu pred dvema letoma, ko je
Karol izgubil prestol in moral
zapustiti Rumunijo.

Trije voditelji gibanja za o-
svoboditev Rumunije so bili ob-
toženi po federalni poroti v De-
troitu zarote in kršenja zakona
proti špionazi. Ti so: Glihere
Moraru, Stefan Opranu in
George Zanser. Moraru je du-
hovnik rumunske pravoslavne
cerkve. Dalje so bili obtoženi
kršenja zakona, ki zahteva re-
gistracijo agentov tujih vlad pri
državnem departmentu.

Mexico City, 18. nov.—Bivši
rumunski kralj Karol je, ko je
bil obveščen, da so bili njegovi
pristajali obtoženi po federalni
veleporoti v Detroitu, dejal, da
tega ne more razumeti. On je
priznal, da so bili obtoženci vo-
ditelji gibanja za osvoboditev
Rumunije, obenem pa je nagla-
sil, da je to gibanje vedno pod-
piralo vojna prizadevanja zdru-
ženih narodov. Karol je dalje
rekel, da so obtoženi voditelji
žrtve intrig, da je on največji
sovražnik naciej in da so nje-
govi cilji nesebični.

Španija se priprav- lja na obrambo

Franco odredil
delno mobilizacijo

Madrid, Španija, 18. nov.—Ge-
neral Francisco Franco je odre-
dil delno mobilizacijo armade,
mornarice in letalske sile za o-
brambo "integralnosti in suver-
nite" Španije. Očitno je, da dik-
tator vidi v invaziji francoske
severne Afrike po ameriških in
britskih četah teh nemški oku-
paciji vse Francije nevarnost.

Franco je naglasil v odredbi,
da so se bitke razvile na oze-
mlju v bližini Španije in njenih
kolonij. Iz tega razloga je od-
redil delno mobilizacijo, da bo
Španija pripravljena na vse, kar
lahko pride.

Mobilizacijski dekret je Fran-
co naslovil generalu Carlosu
Asencionu, vojnemu ministru;
Salvadorju Morenu, mornari-
nemu ministru, in Juanu Vigi-
nu, letalskemu ministru. Opa-
njuje pravijo, da se je Franco
odločil za obrambo neodvisnosti
z orožjem, ne z besedami.

ROOSEVELT NA- GLASIL AMERIŠKE USPEHE V VOJNI

Pot do zmage še vedno
težka in naporna

PREDSEDNIK OKR-
CAL KRITIKE

Washington, D. C., 18. nov.—
Predsednik Roosevelt je sinoči v
svojem govoru poveljeval uspe-
he ameriške oborožene sile v se-
verni Afriki in južnozpadnem
delu Pacifika, zaenkrat pa je izre-
kel svarilo, da zdaj še ni čas za
radovanje, ker je pot k zmagi še
vedno težka in naporna. Treba
bo še delati in se boriti za dose-
go popolne zmage.

Znamenja, da se vojna sreča
obrača v prilog združenim na-
rodom, so se pokazala v zadnjih
dveh tednih, ko je ameriška obo-
rožena sila udrila v francosko se-
verno Afriko, bojna mornarica
pa zadala težke udarce japonski
mornarici v bitki pri Solomonov-
vih otokih. Ta je bila največja
bitka, v kateri je ameriška po-
morska sila potopila 23 japonskih
bojnih ladij in transportov, se-
dem drugih pa poškodovala.

Roosevelt je zagovarjal poli-
tiko svoje administracije glede
zadrževanja vesti o ameriških
izgubah, dokler te niso znane
sovražniku, obenem pa je udaril
po onih, ki iz nevednosti, zlobe
ali političnih predsodkov kritizi-
rajo to politiko. Dejal je, da on
skuša izločiti politiko iz vojne,
zaenkrat pa je priznal, da se je
samo enkrat udal pritiskati javno-
sti. To se je zgodilo nekaj dni
pred volitvami, ko je dovolil ob-
javo naznanila, da je bil poško-
dovan ameriški letalonosilec po-
solan na dno morja. To je storil
iz razloga, da se izogne očitkom,
da je zadržal novico pred voli-
tvami iz političnih ozirov.

Naznanilo je takoj izvalo
proteste s strani poveljnikov bo-
jne mornarice v južnozpadnem
delu Pacifika. Očitno so Roose-
velt, da je dal važne informac-
ije Japoncem, čeprav naznani-
lo ni omenjalo imena potoplje-
nega letalonosca.

Predsednik je pohvalil podad-
mirala Daniela F. Callaghana, ki
je bil ubit v akciji. On je po-
gnal svojo krizarko San Fran-
cisco direktno pred japonske
bojne ladje in je potopila eno
bojno ladjo, dve drugi pa poško-
dovala. Sama je bila tudi poško-
dovana v bitki, a je ostala na
površju. Potem je bila odpeljana
v varno luk, kjer jo bodo popra-
vili. Predsednik je rekel, da se
ameriška bojna črta razteza od
Kiske pri Alaski do Murman-
ska, ruske luke ob Lednem
morju, in od Tunizije do Guadal-
canala. Ta se bo še bolj razte-
nila s prodiranjem ameriške obo-
rožene sile.

Avstralski premier pozdravlja ameri- ško zmago

Melbourne, Avstralija, 18. nov.—
Premier John Curtin je po-
zdravil zmago ameriške bo-
jne mornarice v bitki z japonsko
mornarico pri Solomonovih o-
tokih, ki je bila izvojevana s po-
močjo oborožene sile generala
Douglasa MacArthura. "Nevar-
nost napadov na avstralska me-
sta je bila odvrnjena s porazom
japonske mornarice," je dejal.

Eksekucije francoskih vojaških častnikov

London, 18. nov.—Po nacijskih
kontroliranih pariški radiopo-
staja je naznanila, da je bilo se-
dem francoskih vojaških častni-
kov, ki so pomagali generalu Gi-
raudu pri begu iz Francije v
Afriko, ustreljenih. Giraud je
prevzel poveljstvo francoskih
čet v Afriki v borbi proti osišk-
im silam.

Domače vesti

Obiski in posrabi
Chicago.—Jennie Majdič in
njena hči Jennie, obe iz Hudso-
na, Wyo., sta 17. t. m. v družbi
Johna Straha ml. iz Chicaga ob-
iskali gl. urad SNPJ in uredni-
štvo Prosvete.

Nov grob v Penni
Broughton, Pa.—Dne 12. no-
vembra je umrla rojakinja Ur-
šula Ogrinc, stara 69 let in do-
ma iz Dolenje vasi pri Selcih
nad Skofjo Loko. Tukaj je žive-
la 32 let, bila je članica ABZ in
zapuška moža ter sina.

Nasreče v Penni
Braddock, Pa.—Pred dnevi je
avtomobil trčil z vozom ulične
železnice in enajstletnega Johna
Jakičiča, ki je bil v avtu, je ta-
ko pretreslo, da je dočel za po-
sledicami umrl. Bil je član ml-
adinskega oddelka pri društvu
300 SNPJ in zapuška mater, bra-
ta in tri sestre. Pred 45 dnevi
mu je umrl oče.

Naši člani-vojaki
Iz Springfielda, Ill., od druš-
tva 47 SNPJ so bili zadnje dni
poklicani k vojakom člani John
Filipič ml., Fr. Perko, John Da-
rovec in Robert Darovec. Zad-
nji je prenehal biti član jednote.
Iz Hutchinsona, Pa., sta odšla
na dan premirja k vojakom John
Podbešek in Frank Hribar. Pr-
vi je član društva 683 SNPJ in
še šteti od tega društva v službi
strica Sama.

Iz Braddocka, Pa., so odšli k
vojakom Fr. Matičič, Steve Hren
in John Karas, vsi člani društva
300 SNPJ, od katerega je še 10
članov v službi strica Sama.

Iz Girarda, Kans., od društva
225 SNPJ so sledeči člani oddali
službi strica Sama: John Jager
ml., Fr. Leban ml., John Cizerle
ml., Fr. Novak, Fr. Kavčič, Paul
Galičič, Joe Knapčič ml. in L. Ga-
ličič.

Vsem gornjim srečen povra-
tek!

Internacija fran- coskih diplomatov

Poslanik Henry-Haye
zapustil Washington

Washington, D. C., 18. nov.—
Gaston Henry-Haye, poslanik
višje vlade, je v spremstvu
osmih članov svojega štaba od-
potoval iz Washingtona v Her-
shey, Pa., kjer bodo vsi interni-
rani. Tam bodo ostali, dokler
ne bodo pogajanja glede izme-
njave z ameriški diplomati,
ki se nahajajo v Franciji, za-
ključena.

Lavalova vlada je pretrgala
diplomatne zveze z Ameriko,
ko so ameriške čete invadirale
francosko severno Afriko.

S poslanikom so odpotovali v
Hershey Georges Bartraud-
Vigne, Charles Brousse, general
Auguste Bonavita, major Bruno
Daru, Denis de Bougoing, Abel
Abeck, Paul Joquin in Michel
Dorance. V Washingtonu so še
ostali Guillaume Georges-Picot
in Francois de Pafeu, pravna
svetovalca poslaništva, in taj-
nik Charles Lucot.

Akutno pomanjkanje živil v Nemčiji

Curih, Švica, 18. nov.—Dopis-
nik lista Basler Nachrichten v
Berlinu poroča, da je nastalo
akutno pomanjkanje živil v
Nemčiji. "Vsa živila se dele v
odmerkih in znamenja so, da se
bo kriza postrila," se glasi po-
ročilo. "Nemčija mora nasiče-
vati tuje delavce, ki delajo v
njenih tovarnah, in vojne ujet-
nike poleg svojih prebivalcev."

Dva nemška policaja ubita v Pragi

Berlin, 18. nov.—Dva nemška
policaja sta bila ubita v Pragi,
poroča uradna častniška agen-
tura. Avtoritete so razpisale na-
grad 30,000 mark za informac-
ije, ki bi omogočile aretacijo
ubijalcev.

Senator Byrd kritizira vlado

Oviranje vojnega
programa po odborih

Washington, D. C., 18. nov.—
Senator Harry F. Byrd, demo-
krat iz Virginije, je dejal, da je
federalna vlada v glavnem od-
govorna za hibe in pomanjklj-
vosti pri izvajanju vojnega pro-
grama. Komisija za mobilizacijo
človeške sile in drugi vladni
odbori niso kos nalogi, kar doka-
zujejo konfliktna priporočila
glede mobilizacije človeške sile
za vojna prizadevanja.

Byrd je dejal, da bi lahko fe-
deralni departmenti odpustili
tretjino uradnikov in uslužben-
cev. Ti bi lahko dobili delo v
industriji, ki so udeležene v
produkciji vojnega materiala.
Senator je rekel, da bo kmalu
razkril vse podrobnosti o dupli-
ciranih aktivnostih v vladih
departmentih in podal konstruk-
tivne sugestije.

Senator, ki je znan kot kritik
Rooseveltove administracije, je
naznanil, da bodo načelniki
vladnih departmentov pozvani k
zaslišanju in morali podati in-
formacije kongresu, na katerih
podlagi bo ta izrekel svojo sodbo.
Byrd je rekel, da je na plačlini
listi vladnih departmentov 2-
600,300 oseb, skoro dva milijona
več, nego jih je bilo, ko je bilo
podpisano premirje 11. novem-
bra 1918.

Ubežne vlade formirajo odbor

Diskusije o pogojih
premirja

London, 18. nov.—Sedem ube-
žnih vlad in odbor borbeneh Fran-
cozov, kateremu načeljuje ge-
neral Charles de Gaulle, se je od-
ločilo za ustanovitev posebnega
odborna, ki bo sestavljal pogoje
premirja, kateri bodo predloženi so-
vražniku, ko bo ta vojna konča-
na s porazom osiških sil. Od-
bor bo poročal o svojem delu
predsednikom vlad Belgije, Če-
hoslovakije, Grčije, Jugoslavije,
Holandije, Norveške in Poljake.

Člani ubežnih vlad so že in-
formirali Veliko Britanijo, Ame-
riko in Rusijo o svojih namenih.
Odbor, ki bo ustanovljen, bo
imel prvo sejo prihodnji teden.
Predstavniki teh vlad so nagla-
sili, da korak, ki ga nameravajo
storiti, ne pomeni, da bo vojna
kmalu končana z zmago zdru-
ženih narodov. Ustanovitev odbo-
ra je potrebna zaradi razpleta
vojne. Vse sugestije in priporo-
čila, ki jih odbor sestavi, bodo
predložena predstavnikom vele-
sil.

To pomeni, da hočejo biti vla-
de držav, ki so prišle pod on-
trolo osišča, pripravljene, kadar
bodo Velika Britanija, Amerika
in Rusija odločevale o pogojih
premirja. Reprezentanti teh ve-
lesil bodo imeli pred seboj jas-
en program ubežnih vlad. Ta
bo vključeval tudi vprašanje
kaznovanja osiških zločincev,
ki so provocirali to vojno in so
odgovorni za masno ubijanje
prebivalcev držav, katere je za-
sedla osiščna sila.

Ruski relief poslal ogromno količino blaga

New York.—Ruski vojni re-
lif je poslal v prvem letu svoje-
ga obstanka za \$4,067,703.81 raz-
nih potrebščin v Rusijo. Vse to
blago je bilo nakupljeno v Ame-
riki in odposlano je bilo na
sovjetskih ladjah, torej brez ka-
kik stroškov reliefne organizac-
ije. Zdravniško vodstvo ameri-
ške armade sodeluje z reliefno
organizacijo pri nakupovanju
potrebščin, ki so bile 90% zdra-
vilsko, 6% obleka, 3% živila in
en odstotek razne druge drob-
njarije.

NUJNOST NARE- KOVALA DOGOVOR Z DARLANOM

Predsednik Roosevelt
pojasnil položaj

OSVOBODITEV PO-
LITIČNIH JET-
NIKOV

Washington, D. C., 18. nov.—
Predsednik Roosevelt je izjavil,
da je dogovor med poveljstvom
ameriške oborožene sile v sever-
ni Afriki in admiralom Darla-
nom narekovala nujnost in da je
ta le začasen. Dogovor z Darla-
nom, bivšim vrhovnim poveljni-
kom francoske oborožene sile in
zagovornikom kooperacije z na-
cijsko Nemčijo, je bil sklenjen iz
militarističnih razlogov.

Roosevelt je pojasnil situacijo
in kupčijo s francoskim admira-
lom, ko je bil slednji ozirogan v
angleškem parlamentu kot kviz-
ling. General Charles de Gaulle,
načelnik odbora borbeneh Fran-
cozov, je prej nazval Darlana za
izdajalec in obsodil sklenitev do-
govora med njim in poveljstvom
ameriške oborožene sile.

"Ljudstva združenih narodov
ne bi nikdar razumela priznanja
višje vlade v Franciji ali v
francoskih kolonijah," je rekel
Roosevelt. "Dogovor, ki ga je
sklenil general Eisenhower, vr-
hovni poveljnik ameriške ekspa-
dicijske armade v Afriki, je za-
časnega in lokalnega značaja. Cilj
tega je zaščita življenj ame-
riških in britskih vojakov na eni
strani in francoskih na drugi."

Predsednik je povedal, da je
zahteval osvoboditev vseh poli-
tičnih jetnikov v severni Afriki
in razveljavljenje vseh zakonov,
ki so bili uveljavljeni pod prit-
iskom osiških oblasti in zago-
vornikov nacijske ideologije.

Državni tajnik Cordell Hull je
prej v razgovoru s častnikarji de-
jal, da je dogovor izključno mi-
litarističnega značaja, ne politič-
nega. Državni department ni
zapleten v zadevo in ima proste
roke v vseh ozirih.

London, 18. nov.—Reprezen-
tant odbora borbeneh Francozov
je izjavil, da je popolnoma za-
dovoljen z Rooseveltovo deklaracijo,
da je dogovor z Darlanom za-
časnega značaja. "Upali in uver-
jeni smo bili, da je zadeva taka
kot jo je sedaj pojasnil predse-
dnik Roosevelt," je dejal. "Mi ni-
samo nikdar izgubili vere in za-
upanja v ameriško vlado in ljud-
stvo."

Fašistični list kritizira Vatikan

Taylor sugeriral
bombardiranje
italijanskih mest

London, 18. nov.—Italijanski
list Regime Fascista je napadel
Vatikan in ga obdolžil, da je od-
govoren za poročila, nanajšajoča
se na položaj v Italiji. Po vesti,
ki jo je objavila nemška časti-
karska agentura DNB, je Myron
C. Taylor, Rooseveltov osebni
emisar v Vatikanu, sugeriral le-
talske napade na italijanska me-
sta, ko se je vrnil v Washington
po obisku papeža Pija.

"Reprezentant svete stolice se
bi moral sestati s Taylorjem v
Švici, na Portugalskem ali v ka-
teri drugi nevtralni državi, ne
pa v Vatikanu, ki leži v središču
Rima," pravi glasilo italijanskih
faskistov. "Izgleda, da hočejo so-
vražniki izkoreniniti interesom
Italije ob vsaki priliki, ki se po-
javi."

List napada tudi glasilo Vati-
kana Osservatore Romano, "ker
toči solze zaradi nemškega bom-
bardiranja Poljske in Francije,
molči pa o britskih letalskih na-
padih na cerkve v Genovi."

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit SocietyNaročnina za Združeno državo (izven Chicago) in Kanado \$6.00
na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Clevel
\$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta; za inosestavo \$9.00.Subscription rates: for the United States (except Chicago) and
Canada \$6.00 per year, Chicago and Clevel \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.Črna oglasi po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih
članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštnino.Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (November 30, 1942), poleg vašega imena
na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-
vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Učinki ameriške ofenzive

Naval ameriške armade v francosko Afriko, ki je prišel nepri-
čakovano in naglo, je silno učinkoval na nevtralce in "nevtralce"
povsod. Akcija, izvršena v treh dneh, je bolj vplivala na mišljenje
in razpoloženje onih, ki čepa na plotu, kakor vsi govori in deklaraci-
je demokratičnih državnikov v zadnjih treh letih.Iz Švice poročajo, da so tamkajšnji vodilni krogi čez noč izpre-
menili svoje mnenje o nacistični Nemčiji. Videli so, da vojaško "bli-
skanje" ni več monopol diktatorja Hitlerja—demokracija je de-
monstrirala, da tudi ona lahko "bliska," kadar je pripravljena za
to. Švicarji so zdaj začeli izgubljati vero v Hitlerjevo zmago.Fašistični diktatorji v Španiji in Portugalski sta ostrmeli. Špan-
ski fašistični diktator Franco je doslej odprto stal s Hitlerjem.
Naravno, saj Franco dolguje svojo zmago nad demokratično špan-
sko republiko Hitlerjevemu in Mussolinijevemu orožju; brez njune
pomoci bi bil njegov puč leta 1936 potlačen v šestih mesecih.
Kje je zdaj veleornilec Franco? Roosevelt ga je obvestil, da Špa-
nija s španskim Marokom v Afriki vred ostane nedotaknjena, dok-
ler bo zares nevtralna. Franco zdaj ve, kje je—in odgovoril je
Rooseveltu, da Španija bo zares nevtralna... In Portugalska bo
zdaj—ker mora biti—bolj prijateljska napram Angliji in Ameriki
in manj naklonjena Nemčiji in Italiji.Globoko se je oddahnila tudi Turčija. Komaj nekaj dni pred
ameriško ofenzivo je turški predsednik Inonu izrekel bojazen, da
je Turčija v nevarnosti napada. Naravno je mislil na Hitlerja, da
bo morda v svoji desperatnosti vdrl skozi Turčijo na Kavkaz od
južne strani, ko od ruske strani ne more nikamor. Ampak ameri-
ški naval v Afriko je Turkom vili novega poguma in danes drže
glavo pokoncu. Turčija se morda še pridruži Združenim narodom.Predsednik sovjetske vlade Stalin je pred nekaj dnevi izjavil, da
je afriška ofenziva delo prvovrstnih organizatorjev in enkrat za
vselej so zavrženi oni skeptiki, ki so smatrali, da Amerika in
Anglija nista zmogni za udarno silo, s kakršno se je doslej postavi-
ljala Nemčija. Stalin je rekel, da je še prezgodaj govoriti o do-
brem učinku afriške ofenzive na rusko fronto, medtem pa je ruski
generalni štab poročal, da je Hitlerjeva letalska sila začela izgin-
jati iz Rusije; vedno manj je nemških letalskih napadov na ruski
fronti. To je pač velika pomoč za rusko armado. Nobenega dvo-
ma ni, da bo ta pomoč še sčasoma veliko večja.Odmevi dobrega vtisa prihajajo tudi iz daljnje Kitajske. Kitaj-
ci, o katerih je Willkie poročal, da so zelo poparjeni zaradi po-
manjkanja in počasnosti ameriške "lend-lease" pomoči, so grom-
ko pozdravili ameriško ofenzivo v Afriki. Zdaj razumejo Kitajci,
kam je odhajal ameriški bojni material in kje je bil najbolj po-
treben. Odlej bodo s toliko večjim zaupanjem čakali na material
iz Amerike, ki ga ne bo malo.Dobri glasovi prihajajo tudi iz Indije, kjer so zadnje čase prene-
hali nesmiselni nemiri in izgredni Gandhijevih "pasivnih resisten-
tov." Iz vrst Gandhijevih pacifistov prihaja vest, da jim je ame-
riška ofenziva v Afriki dvignila vero v zmago protiošišnih zavez-
nikov. Prej niso imeli dosti vere v to zmago. Saj je sam Gandhi
rekel zadnjo pomlad, da je obljuba Anglije glede neodvisnosti
Indije po vojni "ček na propadlo banko." S tem je menil, da bo
Anglija najbrže premagana v tej vojni in zato je brez vrednosti
njena obljuba, ki se naj izpolni po vojni. Nacistična propaganda je
dobro cvetela v Indiji...Najboljši učinek pa je ameriška ofenziva naredila na Argentino
in Čili v Južni Ameriki. Ti dve ameriško-španski republiki se
nikakor nista mogli odločiti, kam prav za prav spadata in še vedno
čepita na plotu. Vse druge latinske republike v Srednji in Južni
Ameriki so že prelomile stike z ošišcem in večinoma so že v vojni
na strani Združenih narodov.Nedavno je ameriški pomožni državni tajnik Welles opozoril
Argentino in Čili, da je v njihovi meji veliko grozilo nacističnih
špirov, ki so v zvezi z nemškimi podmornicami na Atlantiku, ka-
terim dajejo navodila za potapljanje ameriških ladij. To opozo-
rilo je razkajalo uradne Argentine in Čilijance, ne pa ljudstva
tamkaj, ki dobro ve, kaj se tam godi.Ameriška ofenziva v Afriki je pa hitro streznila odgovorne kro-
ge v Argentini in Čiliju: ameriški topovi bolje učinkujejo kot pa
Wellesove besede. Argentinska in čilijanska vlada sta takoj začeli
stopati na prste nacistični špirovi in propagandi. Cela vrsta nem-
ških vohunov je romala v zapor in iz Buenos Airesa ter Santiaga
je prišlo v Washington uradno zagotovilo, da bosta odslej Argenti-
na in Čili "lojalno sodelovali" z Združenimi državami. Čim bolj
bo napredovala moč ameriškega orožja na bojiščih, tem bolj bosta
Argentina in Čili držali besedo glede sodelovanja—o tem ne sme
biti nobenega dvoma.Mi smo že pred meseci pisali, da resnična nevtralnost je nemo-
goča v tej vojni. Nekatere države, ki so prav blizu Nemčije, so
"nevtralne" iz strahu pred Nemčijo, v resnici pa so na strani de-
mokracije. Dočim so druge "nevtralne" prvič iz simpatij do naci-
fašističnih napadalec, drugi pa iz strahu pred Anglijo in Ame-
riko.Čim bolj pa bo rasla zmaga Združenih narodov, tem manj bo
hlinjene nevtralnosti na svetu. Demokratični narodi bodo z vse-
ljem stopili na stran demokracije, ko ne bo več nevarnosti ošišne-
ga napada nanje—drugi pa bodo polagoma slačili fašistično kožo
s sebo.Glasovi iz
naselbin

Slovenci in "apizarji"

Mineral. Kansas.—Ker se hitro
bliža Slovenski narodni kongres,
želim tudi jaz napisati par vr-
stic o tem. Stvar je tako važna,
da se lahko reče: zdaj ali pa ni-
koli! Zdjaj je čas, da se združi-
jo vsi Slovenci v tej deželi in
ko pride čas, zahtevajo od mi-
rovne konference naših pravic
in dežele, katere sta ukradla Hit-
ler in Mussolini. Slovenski na-
rod v starem kraju je bolan in
potrebuje dobrega zdravnika, če
bomo hoteli, da bo še vstal in se
opomogel.Najprvo bo treba dognati, kdo
je prijatelj Slovencev. Seveda
vsakdo, katerega bi vprašali, bo
prisegel, da bo deloval za naše
koristi. Ampak na mirovni kon-
ferenci bodo lahko Slovenci in
njih resolucije prav toliko upo-
števanje kot je bil Halle Selassie
pri Ligi narodov v Ženevi. Ured-
nik Prosvete je zapisal, da "Slo-
venski narodni kongres mora
staviti vse svoje upanje na Ame-
riko in na nobeno drugo silo, če
hoče stati na demokratičnem
principu. Mi moramo stati z
Ameriko in sodelovati samo z
njo." S tem se jaz strinjam, če-
prav je bila tudi Amerika poteg-
njena na zadnji mirovni konfe-
renci.Če upoštevamo nemške kolo-
nije v srednjem Pacifiku, kjer je
na stotine otokov, katere so do-
bili Japonci na mirovni konfe-
renci pod pogojem, da jih ne
smejo ugrizati, vidimo, da je bila
Amerika tudi tam potegnena.
Japonska je tam napravila naj-
mogočnejše trdnjave, ki se lahko
kosajo s Singaporom, s katerim
so se Angličje toliko bahali. Ja-
ponska je bila tiho in zdaj se
smeje. Ko bi bila Amerika do-
bila Karolinsko in Maršalske
otokje, bi bil Japonci danes naj-
brže pri miru.Slovenci tudi nimamo prijate-
ljev v Angliji, vsaj ne v oficial-
ni Angliji—med torji. Oni raj-
vidijo fašiste in nacije kot pe-
Slovane, ker smatrajo vse skup-
ja za komuniste in teh se boje
Zlati se jih boje oni, ki so spa-
dali v tako zvani "klivendenski
krožek". In ta krožek ima še
moč. Saj je v lordski zbornici
pol ducata lordov Astorjeve dru-
žine in tudi drugih, ki so tja ho-
dili ob koncu tedna. Tudi lord
Halifax je šel rad tja in poseča
tisti krožek, v katerem so se bra-
tili s Hitlerjevimi agenti. To je
bilo na posestvu lorda in lady
Astor v Taplowu, Buckingham-
shire. In kar so bili ti elementi
do leta 1939, to so tudi še danes
izjema je Anthony Eden in še
par drugih.Yes, mi se moramo trdno pri-
jetli Amerike in delovati za pra-
vo demokracijo in kar diši po
kraljevini, moramo odločno od-
klanjati. Vem, da vsega ne bo-
mo dosegli, kar bi želeli. Ampak
če nekaj dosežemo s skup-
nimi močmi, bomo imeli nekaj
zadostnega.

Frank Jugg, 19.

Na obisku v Brooklynu

Johnstown, Pa.—Poročati že-
lim, da sem bila zadnji mesec v
Brooklynu, N. Y., kjer sem obis-
kala moje otroke. Vzrok je bil
da sem šla tja, ker je bila moje
hči Katarina Stuart, kot se piše
po možu, zelo bolna. Čitala sem
tudi v Prosveti, da bo ondotoangleško poslujoče društvo All
Americans 580 SNPJ praznovalo
15-letnico z veselico in progra-
mom 11. oktobra. In tako sva se
z mojo drugo hčerjo Ano Brand
odpravili v New York, za kar mi
ni prav nič žal.Na omenjeni prireditvi društva
580 se mi je zelo dopadlo, kajti
ališala sem zelo lepo petje zbora
Domovine in drugih, mladina pa
je lepo igrala na harmonike.
Divno je bilo, ko je Ann Kepič
prepevala lepe slovenske pesmi,
ali meni se je najbolj dopadla
hrvatska pesem "Hčeri mila,
kde si snoči bila", katero smo
prepevali v starem kraju, ko
sem hodilo v šolo. (Jaz sem Hr-
vatica, toda Prosveto dobro ra-
zumem.) Ann ima res lep glas,
to je istina.Videli smo tudi krasne slike,
katere je predaval gl. predse-
dnik SNPJ Vincent Calkin. Sif-
ke so bile iz naše siromašne sta-
re domovine, ki danes krvavi
pod petami zloglasnega Hitlerja
in Mussolinija. Res, prekrasen
je svet v starem kraju. Videli
smo polno lepih rož okrog hiš
in kako so žanjice žele na nji-
vah pa jedle in pile, da smo se
morali kar smejeti. Brat Cain-
kar nam je tolmačil, kako se
menuje ta kraj ali drugi. Na
diki smo videli tudi svate.Ko so bile slike končane, so
jbrali stole in v dvorani na-
pravili prostor za ples. Mene in
mojo hčerko Anico je brat Cain-
kar predstavil tajnici društva
Ani Hochevar, kamor pristopita
be moji hčeri, ki živita v Brook-
lynu. Žal mi je bilo ostaviti ta-
ko veselo družbo, ali je prišel
moj zet po naju, ker je prišla
noja Hedi iz bolnišnice z malim
inkom in tako smo morale iti
lomot.Dne 18. oktobra pa smo se ude-
ležile seje društva 580 v Sloven-
skem domu na 253 Irwin ave.,
Brooklyn. Lepo so nas sprejeli,
a kar najlepša hvala vsem. Se-
a se je vršila v najlepši slogi.
Zaključili so tudi, da po seji do-
pe nekoliko okrepčila. In tako
smo imeli pivo, sendviče in sla-
darje. Zelo se mi je dopadlo,
ter so bili vsi kot ena družina.Pri tem društvu so člani vsa-
kojake narodnosti, ali se vsi le-
zo razumejo. Moji dve hčeri bi-
be radi pristopili k temu dru-
štvu, toda sta imeli pomisleke,
ter sta moža Američana. Imata
udi tri otroke. Rekla sem jim,
naj vsi skupaj pristopijo v dru-
štvo, ki je boljše od insurenca.Rada bi bila obiskala miss
Ann Hochevar, toda me je no-
ja tako bolela, da nisem mogla
i. Domov sem prišla 5. no-
vembra. Potem sem šla k zdrav-
niku, kjer so boleli ur slikali z
"X-rayjem" in morda bom mo-
rala na operacijo.Slovenci ali Hrvatje v New
Yorku! Ako kdo želi pristopiti k
društvu 580 SNPJ v Brooklynu,
obrnite se na Slovenski dom, če-
lega naslov je zgornj in vam bo-
dalo informacije. Pred nekaj
leti, ko smo bili tam na svetovni
razstavi in smo v Slovenskem
domu vprašali o tem društvu,
nam točaji sicer niso mogli dati
nobenih informacij, toda zdaj je
gotovo kdo tam, ki mu je to
društvo znano. Nikomur ne bo
žal, ki pristopi v to društvo, kaj-
i videla sem, da so dobri člani.

Končno sem želim iz srca za-

Ruški topničarji na stalingrajski fronti obstrljujejo nemška
letala.hvaliti vsem Brooklyncanom,
vsem ženam in možem, ki so me
tako prijazno sprejeli in želim,
da moje hčere pridejo čim prej
v vašo sredo.

Helena Grabrianik, 289.

V spomin bratu

Hermine, Pa.—To pišem na
Martinov dan. Na misel mi je
prišel moj pokojni brat Martin,
katerega so pred štirimi leti tri-
je zlikovci spravili ob njegovo še
mlado življenje v Turtle Creeku,
Pa. Umorili so ga v njegovi pro-
dajalni, katero je vodil od leta
1929 in delal kruh zase in za
svojo družino. Zapustil je sina,
ki je danes tudi že v armadi
Strica Sama, hčerki Mary in Flo-
rence in ženo. Kot vidim, še
vedno žalujemo za njim, kajti ga
v resnici tudi pogrešajo pri nji-
hovem napornem delu. In po-
grešajo ga najbolj zvečer, ko je
največ dela. Kdor je bil že v
taki obrti, ve, kako je s to stvar-
jo. Največ dela moraš opraviti
zvečer in pozno v noč, če hočeš
več med nas, čeprav spomine še
dobro postreči.In usodnega dne, 21. nov. 1938,
je bil v svoji trgovini, ko so že
pozno v noč vstopili trije razuz-
danci z namenom, da ga oropajo.
Njim tega ni bilo treba delati,
ker so bili premožnih staršev, še
manj pa jim je bilo treba ustre-
liti ga. Kot sem že enkrat poro-
čal, so dobili vsi trije pobalini
dosmrtno ječo.Tako se ob priliki godovnika
pokojnega drug drugega spomi-
njamo. In teh obletnic je vsako
leto več. Ali dragi se ne povrne
več med nas, čeprav spomine še
tako pogosto obujamo. In tako
pišemo k obletnicam svojih dra-
gih. Od naše družine je nas pri-
življenju le še mala skupina—
jaz in moji dve sestri, ki se vča-
si še skupaj snidemo. Najmlaj-
ši brat Matevž je padel v zadnji
vojni na italijanskih krvavih po-
ljanah. Rekli so, da za domovino
in cesarja, toda danes ni več ne
njega niti cesarja. Dandanes se
pa zopet prelija kri v rekah, če-
prav nimamo več ne cesarja ne
domovine, pa vseeno sekajo rane
nam očetom in materam tu in
tam onkraj morja, kjer nam je
tekla zibeljka. Ali prišel je čas,
ko so nam zibeljko razbili in
ljudstvo po svetu spodili. In ta-
ko si moramo po zajčje iskatizavetje ob vsakem grmu, kjer je
količaka sence. Ampak da dobiš
le nekoliko zavetja, pa ti zado-
stuje.

Frank Fink, 200.

Poročilo o uspehi prireditvi

Cleveland.—Čitateljem Prosvete
je že znano, da smo v Slo-
venskem delavskem domu na
Waterloo rd. imeli 11. oktobra
priredbo za pomoč stari domo-
vini. Ker se je naš narod odzval
v lepem številu, da pri tem be-
ležimo lep finančni uspeh, je po-
trebno, da javnosti podamo tudi
račune, da bodo vedeli o uspehu
oni, ki so skušali doprinesiti svoj
delež, kakor tudi oni, ki še danes
gleddajo to akcijo le od strani.
Mogoče se bo tudi teh mlače-
zev oprilelo zanimanje.Kot že omenjeno, je bil na tej
prireditvi podan bogat program ob
zelo povoljni udeležbi, zato je
bil tudi lep finančni uspeh. Ra-
čuni so sledeči:K popoldanskemu programu je
bilo prodanih 374 vstopnic, kar
je prineslo \$187, po 35c (zvečer
za ples) je bilo prodanih 207, kar
znaša \$72.45. Za oglašje smo pre-
jeli \$165, za prodane knjizice
\$263. Točilnica in kuhinja sta
nam prinesli \$370.55, umetne ro-
že pa \$15. (Te so napravile in
prodajale članice krožka 7 Pro-
gresivnih Slovencev—pri tem si je
posebno prizadevala mrs. Millie
Bradač, Terbižanova hčerka
Amalia). Za ostalo blago smo
prejeli \$7.84. Prostoletni pri-
spevki so znašali \$67.35 (imena
prispevalcev so bila že objav-
ljena). Skupni dohodki so zna-
šali \$1148.84, prenos ročne bla-
gajne \$20.84. Stroški (tiskovine,
pijača, dvorane itd.) pa so zna-
šali \$463.43. Torej je preostanka
s prenosom vred \$706.10.Prva priredba zadnje pomlad
nam je prinesla nad \$300. Torej
prvi tisočak smo že nabrali v
okolici SDD za naše trpeče roja-
ke v stari domovini. Računi so
bili pregledani po nadzornem
odboru in tudi odobreni na zad-
nji seji 10. novembra.Zadnja seja zastopnikov in
odбора je bila zelo živahna in
zanimiva. Ukretili smo precej
dobrega. Med drugim je dolo-
čeno, da bomo v ta namen imeli
plesno veselico ali kaj podobne-
ga prihodnjo pomlad in tajnik je
dobil nalogo, naj najame dvora-
no. Dalje je bilo sklenjeno, da
se pošlje apel na decembrske se-
je tukajšnjih društev, naj po
svoji moči prispevajo v ta
potrebni sklad.Ponovno tudi apeliramo na
naše slovenske gospodinje, da
zbirajo prodajne znamke, ki jih
bomo vnovčili, kar bo tudi nekaj
prineslo v blagajno. Zadnjič mi
je mrs. L. Levstig izročila precej
prodajnih znamk, ki so jih izro-
čile naše poštvovalne Slovenke.
Torej zbirajte jih še nadalje,
hranite in lahko jih prinesete
tudi spodaj podpisnemu. Mno-
ge izmed vas ste to že storile,
za kar vam je odbor tukajšnje
postojanke hvaležen.Dalje apeliramo na posamez-
nike, da prispevate vsak po svo-
ji moči za žrtve v starem kraju.
Potrebe so velike in kot izgleda,
bodo še večje. Zato bi ne smelo
biti med nami mlačnosti, ampak
vsi moramo nekaj doprinesiti vta blagi namen. Osebná prep-
čanja naj pri tem ne delajo ov-
Pri tem vprašanju moramo bi-
vsi kot eden, kajti gre za ves
rod, ne glede kakšnih politič-
ali verskih nazorov je kdo.—
postojanko JPO-SS v okro-
SND—

J. F. Durn, tajnik

O tam in onem

Bridgeville, Pa.—Zima pri-
ja in z njo dolgi večeri, zato
pa malo več časa za branje
pisanje. Ako bi ženske imele
dem ali osem ur dela na d-
kakor ga imajo možiki, potem
se jih gotovo oglašilo več v P-
sveti s kakim dopisom. Tako
pa zaposlena od jutra do
in zvečer se ti ne ljubi premiš-
vati, kaj bi napisala, da se do-
ne znajde v uredniškem košu.Zadnji mesec se je mudil
Pennsylvaniji glavni predse-
dnik SNPJ. Obiskal je tudi
selbinu Sygan, kjer je kazal
ke iz starega kraja in tudi
Amerike. Lep je slovenski kr-
ampak tudi naša nova domo-
na Amerika ima lepe kraje. S-
čen je, kdor si jih lahko oseb-
ogleda. Lepa hvala br. Kvartici
in njegovemu sinu, ki sta naj-
mrs. Kussel peljala domov.Dne 5. in 6. decembra se
v Clevelandu vršil Slovenski
narodni kongres. Tudi naše dr-
tvo 295 SNPJ je izvolilo dele-
ta za ta kongres. Res lepa
plemenita misel: pomagati za-
ranemu slovenskemu narodu,
toliko trpi pod peto teh kru-
barbarov. Ne moreš si izmis-
pravega imena za te naci-
stične barbore. Tudi najhu-
kazen je zanje premila, ker sta
hujši kot so bili Turki v sta-
časih. Takrat so se ljudje lah-
vsaj poskrili, kakor tudi sv-
lastnino, kar še danes pričajo
kopnine.In tisti toliko opevani izob-
ženi nemški narod—kako se
mogel navzeti teh grozot? V-
da Nemci so že od nekdaj so-
žili in podcenjevali slovenski
rod in sploh Slovane. Am-
privržence so imeli tudi me-
zadnjaškimi Slovenci. Ako je
ta ali oni malo po svetu, v N-
čijo, kjer se je naučil par n-
ških besed, pa je že mislil, da
nekač več kot drugi. Slove-
jezik mu ni več šel, pa se je
čl-s svojo pokvarjeno nemšč-
Tudi med našimi ameriški
Slovenci jih je dosti, ki se
zavedajo, kako lep je mat-
jezik. Ko sem pred 22 leti po-
v Ameriko, sem v več krajih
letela, ko je mati toliko ne-
slovensko angleščino s svo-
otroki. In kako se morejo po-
otroci naučiti materinega jez-
Ker je Prosveta eden najb-
ših slovenskih listov, bi bilo
leti, ako bi se kaj pisalo tu-
gospodinjstvu. Mogoče bo
rekel, da je sedaj primanj-
prostora. Jaz pa mislim, na-
se tisti dopisi malo skrajša-
katerih se piše, kdo se je tu-
ali tam naročil na Prosv-
Kdor jo je plačal, jo bo t-
bral; kdor se na novo nar-
litač je upravištvo samo pr-
či. Mnogo jih je tudi, ki ne
jo ceniti njenega čtiva in P-
sveto ehovstano zavrzje.Tudi bi bilo dobro, ako bi
glavni zdravnik sem pa t-
oglasil. Ko je bil dr. Kern gl-
ni zdravnik, je večkrat dal k-
nasvete o zdravilstvu. Sedaj
je pa vse to opustilo. Toda
zadostuje za danes, pa še dru-
kaj.

Frances Oblak

Slovenski javnostil

Cleveland.—Slovenska am-
ška duhovščina, zbrana na s-
jem zborovanju Baragove zve-
11. novembra 1942 pri Sv. L-
rencu v Clevelandu, se je po-
tova tudi o bodočem Slo-
skem narodnem kongresu, ki
sklican za 5. in 6. decembra
izjavila:1. Dasi slovenska duhovšč-
in slovenske župnije niso bile
rečno imenovane v uradnem
bilu, vendar pa se udeležijo sv-
gresa, da tako poudarijo sv-
narodno solidarnost in zave-
nost.2. Obenem pozivamo vse
toliške organizacije in dru-
brez razlike, da pošljejo sv-
zastopnike.3. Ta kongres naj bo le-
prava za bodoči pravi kong-
V imenu ameriških katoliš-
Slovencev—
Rt. Rev. Mgr. Vitus Hrib
Rt. Rev. Mgr. B. J. Ponik
Rt. Rev. Canon J. J. Omas

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

Realne vesti posnete iz časopisa pod nemškim nadzorstvom

Karier Zeitung poroča, da se v Koroski gospodarski zbornici sestala v prisotnosti predstavnikov berlinske trgovske zbornice. Gospodarski svetnik Koroske je poročal o pripravah za četrto vojno zimo in poudarjal, da je potrebno popolnoma vključiti gospodarstvo Gorenjske v Rajh, tako da bi bila z vsem svojim bogastvom na razpolago vojni gospodarstvu Rajha, s katerim naj bi se Gorenjska čimprej čim bolj popolneje združila.

Novas javlja iz Budimpešte, so prišle iz Zagreba vesti o 23 delavcev, katere je vojno sodišče dalo ustreliti zaradi komunistične propagande in ker so skušali napeljati čuvarja javnega reda, da "prekrajša" katere obstoječe predpise.

Hrvatski Narod poroča: Preki in v Pozeži je obsojen na smrt Dragana Dujmovića zaradi "tajnega delovanja". Pojavnik ga je pomilostil in sprejel njegovo kazen v dosmrtno ječo.

Poster Lloyd poroča: Vlada na Hrvaškem je prevzela vse založništvo, filološko, grafično in tiskarsko ter odredila, da se sme tiskar uporabiti izključno le za prehrano ljudi. Racija bo približno 108 kg na leto in na osebo.

Dona Zeitung poroča, da je srbski list objavil razglas o ustanovitvi "gospodarske policije", ki bo prevzel del srbskega ministva in del policijskih enot. Osebe bo dobilo poseben poduk za izvedbo svojih obveznosti, ki bodo obsegale predvsem nadzorovanje pridelka, metala in trgovine.

Neuer Tag javlja, da je bil komisar za cene določil znižanje odstotka za dobiček, razen v posameznih stroških. Kolonialno blago na debelo - 12 do 20 odstotkov, maslato blago na debelo - 25 odstotkov, steklo in porcelan na debelo - 25 do 30 odstotkov. Prodajalne na drobno smejo dobiti večji dobiček. Kolonialno blago 35 odstotkov, maslato 35, steklo in porcelan 35 odstotkov. Navedeni odstotki veljajo za malo dobiček.

V ...
našim vojnim ujetnikom New York, 4. nov. (JIC). — Iz različnih virov smo zvedeli, da Ameriški Rdeči križ te dni pošilja v Nemčijo našim vojnim ujetnikom večje količine obleke in hrane. Prevoz v Lizbono je bil izveden na švicarskih ladjah. Švicarska država je namreč kratkemu vrela v najem več evropskih ladij za prevoz naših vojnih ujetnikov. Tega ladijskega prostora je Ameriški Rdeči križ že večkrat poslal tudi našim ujetnikom. Lizboni se nahaja delegat mednarodnega Rdečega križa, ki deluje pod zaščito M. R. K. od Zeneve naprej v Zenevo.

V Zenevi te pošiljke natančno pregledajo in jih zopet pod nadzorom v zaščito M. R. K. odpravljajo v posamezne tabore. V njih prevzamejo zaupniki mednarodnega Rdečega križa, ki razdelijo vojnim ujetnikom. Mednarodni Rdeči križ je neoposredno objavil statistiko pošiljk, ki so v teku zadnjega leta dostavili vojnim ujetnikom, kar kaže na podpiranje mednarodne konvencije Rdečega križa. Iz te statistike je razvidno, da so zavezniške države v teku leta poslale svojim ujetnikom skupaj preko 45.000 kg hrane, obleke, cigaret, mila in drugega.

Več je svojim ujetnikom poslala Anglija. S pošilkami za jugoslovanske vojnne ujetnike so največje težave radi vojne in politične težke. To zimo bo podarilo mnogo bolj izdatna.

Nedavno je bilo poslano našim vojnim ujetnikom mnogo hrane in obleke, dar raznih dobrodelnih ustanov v Ameriki. Število teh pošiljk bo najbrže zelo naraslo, ker je zanimanje javnosti za našo deželo vsak dan večje.

V Nemčiji se nahaja preko 50, a v Italiji več kot 10 ujetniških taborišč.

V ...

Uporni hrvaški mornarji potapljači italijanske trgovske ladje

London, 4. novembra. — Iz krogov jugoslovanske vlade prihajajo zanimive vesti o četniških bojih, ki so zdaj prešli tudi na morje in v dalmatinskem območju Jadrana privedli do precejšnjih uspehov.

Gerilci uporabljajo največ ribiške ladje, oborožene z majhnimi topovi in celo zaplenjene oborožene čolne s pripravami za torpediranje. Delujejo v bližini obale po vzorcu starih gusarjev.

Potopili so že manjšo italijansko trgovsko ladjo, ki je prenašala tehnične čete in zalagala dalmatinsko pristanišče Makarska ter italijansko trgovsko ladjo, ki je tovorila olivno olje za prevoz v Italijo. Prva ladja je bila potopljena s torpedom, druga pa v bližini dalmatinskega otoka Korčule z ognjem iz topov majhnega kalibra.

Na neki drugi italijanski ladji so vozili v Italijo talce, ki so se

uprli, pometali laško posadko in stražo v vodo ter se vrnili v ladjo nazaj na otok Veliko. V znak maščevanja so italijanske čete vpele vse hiše na otoku in popolnoma izropale prebivalstvo. Italijani so vzeli omenjene talce zaradi izgrediv, ki so izbruhnili na otoku, ko so Italijani rekvirirali zalogo olja.

London, 4. nov. (UP). — Krogi jugoslovanske vlade poročajo, da so pomorski gerilci potopili v mesecu septembru v bližini dalmatinske obale dve italijanski trgovski ladji, ki so jih zavzeli prav po gusarskem vzorcu splezaje na krov iz svojih čolnov.

Hrvaški uporniki so ujeli posadko in potnike, zaplenili tovor in potopili obe ladji. Italijanska oblast je zasedla nato vse male ladje na dalmatinski obali in prekinila dovažanje hrane. Tudi ribičem je prepovedano izvajati njih posel, kar bo še poostriilo trpljenje že zdaj stradalnega prebivalstva.

London, 4. nov. (Radiopremena služba). — Tudi na londonski radiododaji v srbohrvaščini je govornik poročal o delovanju gerilskih pomorščakov, ki so po najnovejših vesteh napadli tri laške trgovske ladje, ki prevažajo čete in vojni material. Že v mesecu septembru sta bili potopljeni dve ladji in posadka ter potniki ujeti.

Tudi drugod po svetu jugoslovanski mornarji zvesto izvršujejo svojo veliko dolžnost. Ameriško tajništvo mornarice je javilo večeraj, da je sovražna podmornica potopila v Atlantskem oceanu našo trgovsko ladjo. Posadka je bila rešena in izkrcana na obali.

koli prej. Za 40% rudarjev je zdaj povprečna starost nad 40 let. Letos jih je več na delu po rudnikih, kakor jih je bilo lani, 17.000 več, ali vendar izkopljejo tedensko 70.000 ton premoga manj, kakor lani. Velika armada koplje angleški premog — 711.000 rudarjev. V parlamentu zahtevajo, da morajo izpustiti iz armade najmanj 10.000 mož, da se vrnejo v rudnike. Ali s tem ne bo nič, armada ne da svojih ljudi, izvežbala jih je in drži jih pripravljene za svoje namerje. Pravijo, da bi jih lažje pogrešali v drugih industrijah in da jih bodo, če ne gre drugače, vzeli iz drugih produkcij, samo ne iz armade.

Letos maja so nam rekli, da dobimo nakaznice za kurjavo. Potem so se premislili, da je preveč zamotano. Seveda je, težave so velikanke. Vzemite dvojničnem je prepovedano izvajati potrebe imata. Čeprav imamo v obeh primerih isto število sob in kopalnic, celo isto število oseb v družini, potreba kurjave je lahko v obeh primerih različna, kakor noč in dan. V družini, kjer so tri ali štiri odrasle osebe, ki so ves dan zunaj v službi, res ne potrebujejo veliko kurjave. Zjutraj pripravijo zajtrk in to je skoro vse, za kar potrebujejo kurjavo. Večer lahko prebijejo v kinu ali gledališču in pridejo domov naravnost v posteljo. Pa vzemite družino, kjer je stara mati, ki ni za drugo, kakor da sedi ves dan pri ognju, ali kjer so majhni otroci, za katere je treba neprestano kuhati in prati in sušiti; v takem gospodinjstvu je treba veliko kurjave, in kar je še več, v takem gospodinjstvu ni mogoče štediti z njo, če nečete spravljati v nevarnost zdravja družine.

Oblasti nam zaupajo, da bo prostovoljna štednja rešila problem kurjave. Državni in občinski uradi morajo pristediti od 17 do 47%; hoteli od 15 pa do več kakor 50%; kina od 15 do 59%; stanovanja od 20%. Za mano v sobi sta dve celi centralne kurjave, v kotu je električna peč: vse je mrzlo, "dokler moremo shajati brez kurjave." Po vsej Angliji bodo šele z novembrom začeli s centralnimi kurjavami. Zadržno soboto sem slišala vaš ameriški komentar na radiju. Izvedela sem, da je ameriški standard toplote po stanovanjih veliko višji, kakor je angleški. Če stopi Anglež v toplo ameriško sobo, hiti k oknu in ga odpre, ker mu je prevroče, ker ni vajen tega. Te dni tukaj Angleži hite zapirati okna, manejo si roke: "Mrzlo je." Kaj bi rekli vi, če bi nas prišli obiskat v naše urade ali stanovanja? Lahko vam povem, kaj mi je rekel angleški znanec, ko sem ga srečala danes zjutraj in ga pozdravila: "Kako je mrzlo." — "Tako š, ni, kakor v Stalingradu."

Dolenjka.

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti)

5. oktobra 1942.

Evo vam prvega pisma v oktobru. Večera je bilo 4. oktobra, ki smo ga nekdanj praznovali — god mojega starega očeta, moje matere in mojega brata — na Dolenjskem. V zidnici nasproti Gorjancem, ki so žareli v vseh zlatih barvah jesenskega listja. Mošt in grozdje in pečen kostanj, nikdar ne morem pozabiti duha pečenega kostanja, ko pride oktober. Ni ga bolj toplega, bolj domačega duha, kakor ko se peče kostanj. Vsako leto so nas prišli pozdraviti menihi iz Pieterja, ki so imeli vinograde poleg naših. V dolgih belih haljah so se kotitali po kamenitih strmih stezah in se mečkali med berače po vinogradih. Bili so Francozi in ljudje so govorili čudno romantične zgodbe o njihovi preteklosti. Kje je zdaj ves ta svet? Kje so moji domači? Kje so dolenjski zidanci? Kje beli menihi? Kje grozdje in pečen kostanj?

Tudi v Angliji ni več, kakor je bilo. V tem času so se druga leta že vili modri stolpčki dima iz vsakega angleškega dimnika; po sobah so praskali ognji po kaminih. Letos pa ali ni ognjev ali pa če so, imajo oni, ki se grejejo ob njih, slabo vest — ne bi ga smeli zažgati, ker ni patriotično. Letos trepeče v zraku namesto modrega dima in visi v megli med padajočim listjem ena misel: premog. Premog, bogastvo te zemlje, ki je očrnelo cele dele njene pokrajine, tam, kjer ga kopljejo iz globčin. Premog, ki je napravil Anglijo to, kar je, ker je gonil njene železnice in ladje, hranil njene plavže, grel njene domove. Še ga je dovolj v njenih globinah, neiz-

črpna so skladišča. Ali premog pod zemljo je druga stvar, kakor je premog nad zemljo. Premog, ki nam ga dovaža naš trgovec s kurivom, je naša skrb. "There was never a more bizarre illustration of famine in the midst of plenty."

Je res tako pomanjkanje kurjave? Zdaž že ves teden razpravljajo v poslanski zbornici o problemih premoga. Vlada na vse načine oglašja in naglašja štednjo vsega kurjave. Ugasnite vse luči, ki niso potrebne! Kuhajte čim manj, ne imejte "toasta" pri zajtrku; ne napolnite banjo z vročo vodo — če se že morate kopati; — ne imejte ognjev po sobah, dokler morete vzdržati brez njih! V zbornici napadajo vlado, da ni uvedla kaznice za kurjavo, da je ključno zanašati se le na prostovoljno štednjo. Pravijo, da je zavlelo mrzlo po zbornici, ko je začel govoriti proti vladi poslanec Grenfell, nekdanji rudar, potem minister za rudnike, zdaj kritik vladne politike glede kurjave, ki je kot tak najbolj poklican, da govori o premogovnih problemih. "You cannot make war with cold feet, you cannot even make love with cold feet" ...

Zakaj toliko o mrzlih nogah? Štirinajst in pol milijona ton premoga rabimo več za to zimo, nego ga izkopljejo iz rudnikov. To je velika razlika. Ljudi manjka, delavskih sil, rudarjev v premogovnikih. Mladih rudarjev — med 21. ni 24. letom, fantov, ki so najboljši delavci — je le eno tretjino toliko danes po premogokopih, kakor jih je bilo l. 1931. Starejši možje so se vrnili v rudnike, možje preko 50 let. Teh je zdaj razmeroma več nazaj na delu, kakor kdaj-

Francoski konzul odpo-vedal lojalnost Lavalu

Los Angeles, Cal., 18. nov. — Francois Alabrune, francoski konzul v Chicagu od l. 1936, je prišel sem in naznanil, da se je pridružil odboru borbenih Francozov in odpovedal lojalnost Lavalu vladi v Vichyju. O svoji odločitvi je informiral Gastona Henry-Hayja, francoskega poslanika v Washingtonu. "Moji prijatelji v Chicagu so vedeli, kakšno je moje stališče," je dejal Alabrune. "Zdaž ve vaa javnost, kakšni so moji ideali."

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Domača fronta

(Office of War Information)

Mehaniki za armado Zedinjenih držav—Intendanca in poročevalna služba

Ta vojna je vojna mehanizacije. Tanki, radioaparati, letala in motorizirana artiljerija so ključni faktorji v vsakem boju.

Čudoviti uspehi naših tovarov, ki proizvajajo na tisoče letal, tankov in topov — vse vezbanje moštva, ki bo letalo s temi letali, se vozilo v teh tankih in streljalo iz teh topov — nam ne bo nič pomagalo, ako ta oprema ne bo vzdrževana strokovnjakovo v najboljšem stanju. Za vsakega artiljerijskega častnika in vsako topniško moštvo je treba imeti v ozadju in v oporiščih ducate mož, ki morajo prispevati k uspehu — radiomehaniki, oroparji, izurjeni delavci za letanje in delo na kovinah in mnogo drugih izurjenih specialistov.

Ako hočemo nadaljevati in še povečati ofenzivne operacije — "kar naprej udarjati", kakor je dejal nedavno predsednik Roosevelt — je jasno, da moramo biti izvrstno opremljeni, izvežbani in vse to o pravem času. Kljub temu se nahajamo zdaj v pogledu izurjenih mehanikov izpod pravih razmerja. Intendanca in poročevalna služba potrebujejo zdaj takoj preko 50.000 izurjenih mehanikov in tehnikov. Če pa nam bo primanjkovalo mehanikov, bo neizbežno morala trpeti naša oprema, kakor tudi njena pravočasna pripravljenost.

V bistvu manjkajo možje, ki se vedo spretno posluževati mehaničnih instrumentov. To so telefonisti in telegrafisti, radiooperatorji, strojni mehaniki, monterji, delavci pri kovinskih ploščah, garažni mehaniki, urarji in ljudje, ki se prav posebno zanimajo za mehaniko kot tak. Zaradi tega jih bo mogoče naučiti v najkrajšem času, kako popravljati orožje, pregledati nastavke za bombe, kontrolirati priprave za merjenje in sproženje topov ter vzdrževati v uporabi stanju precizne instrumente in prometna vozila.

To so možje v starosti od 18 do 44 let, samaki ali oženjeni, ki so zmogni prestati preizkušnjo svojih zmožnosti in v vojaški zdravstveni pregled za službo v vojni.

Taki možje se imajo javiti takoj, da bo naš vojaški stroj dobro tekkel.

Delite s drugimi svoj avtomobil

Skupne vožnje so važen del takozvanega "petero-obodnega" načrta za štednjo s kavčukom za plašče. Onim, ki bodo zahtevali dodatne množine bencina za pot na delo ali nujno potrebna poslovna pota, bo ugodeno le, ako bo šlo za voz, katerega se poslužuje več oseb. Sicer bo treba dokazati, da je nemogoče zbrati takšno skupino in da drugih primernih prometnih sredstev ni. Vsi člani takih skupin delavcev iz vojne industrije bodo imeli pravico do popravila svojih obodov, kadar bo popravilo potrebno. Kadar bodo obodi preslabi za popravilo, bodo mogli kupiti nove iz regeneriranega kavčuka. Obode, ki so odveč in ne delajo, je treba oddati do 22. novembra. Tvorili bodo rezervo obodov in starega kavčuka, iz katere bomo krili bistvene potrebe obodov. Vsi avtomobilisti pa bodo morali voziti čim manj mogoče, paziti na to, da so pravilno napihnjeni, jih redno pregledavati in se strogo držati 35-miljske hitrostne meje. Le tako bomo uspeli vzdrževati v obratu avtomobile, ki odgovarjajo bistvenim potrebam našega ljudstva.

Ameriško ljudstvo mora doprinesati žrtve, pravi Byrnes

New York, 18. nov. — James F. Byrnes, direktor odbora za ekonomsko stabilizacijo, je dejal, da mora ameriško ljudstvo doprinesati žrtve za zmago v tej vojni. Plačevati mora višje davke, da se izogne inflaciji, in sprizniti z idejo delitve potrebin v odmerkih. Vse to je potrebno za razširjenje svobode in trajni mir, ki mora slediti tej vojni.

Army Looks for Tuberculosis Among Recruits

Chest X-ray being taken of recruit (above) as Army aims for healthy soldiers. Good health for civilians—particularly in regard to tuberculosis—is goal of Christmas Seal Campaign now going on throughout country.

Teden

Val bodo občutili pritisk dohodninskega davka

Domači uslužbenci, poljedelci delavci, uradniški sluge, stroje-pisci in dolga vrsta drugih ljudi, ki se prej v Zedinjenih državah niso nikdar brigali za davke, bodo prihodnje leto nenadoma občutili zbadljiv v svojem denarnem žepu, ko bodo stopile v veljavo določbe "Dohodninskega davka za l. 1942", podpisanega pred kratkim od predsednika Roosevelta. Pivci, kadilci in popotniki bodo pa že prej začeli plačevati ogromne stroške moderne vojne, ker bodo tozadavne določbe novega davčnega zakona v veljavi že od 1. novembra naprej.

Višina dohodninskega davka, ki začneja z 19 odstotki od prvega dolarja davku podvrženih dohodkov in se vspenja do 88 odstotkov za šest ali sedemdesetletne dohodke, bo Amerikancem z vso jasnostjo pokazala, da si med vojno in nekaj časa po vojni naši državljani ne bodo mogli napraviti premoženja v dosedanjem smislu te besede.

Za pravičnost pri nastavljanju delavstva

Predsednikov komite za pravično nastavljanje delavstva je bil 3. nov. določen za merodajni urad, da v okviru komisije za delavstvo uredi vsa vprašanja glede razlik med delavci zaradi rase, vere, barve in polti, narodnostnega izvora ali tujega državljanstva.

Komite bo izdal pravila za poslovanje in določbe za postopek pri raziskovanju in reševanju pritožb ter za razvoj takih načrtov, ki streme za tem, da se zagotovi vsem delavcem brez razlike popolna in pravična udeležba v vojnih industrijah in državni službi.

Delovanje Rdečega križa

Deset milijonov zavojev za rane, izdelanih od prostovoljcev v delavnicah ameriškega Rdečega križa, je na potu v Rusijo za vojske, ranjene pri Stalingradu in drugod. Rdeči križ je poslal tudi 500.000 funtov koncentriranega mleka v prahu, namenjenega ruskim vojnim sirotam. Poleg preko 600.000 oblek, darovanih vojnim beguncem, je ameriški Rdeči križ poslal preko morja ruskim vojnim sirotam več kot 500.000 otroških oblek. Za več nego 44.000.000 zdravil, zdravniških, kirurških in bolniških dobav je bilo že poslanih v Rusijo in "podpora za novih 44.000.000 bo odpotovanja kakor hitro bo mogoče dobiti potrebni ladijski prostor."

Vojno delo

Preko tretjine vseh ljudi v tej deželi bo delalo v vojnih industrijah ali pa nosilo vojaško suknjo, predno bo konec leta 1943.

je izjavil Donald M. Nelson, šef War Production Boarda o priliki neke častnikarske konference. Dodal je, da so v to cenitev vključeni poljedelski delavci. Kadar se nahaja več nego 44.000.000 ljudi v delu za vojne svrhe, je nadaljeval Nelson, se je treba zadovoljiti v produkciji predmetov za civilne potrebe s čim manjšimi množinami. Urad za civilne dobave preiskuje zdaj seznam predmetov, katere smatra civilnemu prebivalstvu absolutno potrebne.

Nadzorstvo najemnin

Urad za nadzorovanje cen je izdal stroge določbe v cilju, da prepreči vsake izganjanje najemnikov na podlagi prodaje najemniških hiš v predelih, v katerih je uvedena kontrola najemnin. Pravila postavljajo dve zahtevi, katerim je treba zadostiti: plačilo tretjine nakupne cene in pripoznanje trimesečnega roka po dostavitvi odpovedi. Administrator cen Henderson je izjavil, da bodo nova pravila "dalekosežno ustavila pretvezne prodaje hiš v cilju, da se obide določbe najemniške kontrole."

Potrebo strogega nadzorstva najemnine v pogledu malih podjetnikov je posebno poudaril namestnik administratorja Paul A. Porter, načelnik urada za nadzorovanje najemnine pri OPA. Ko je zagovarjal zakon, ki naj bi predsednika opolnomočil, da urejuje cene stanovanjskih in trgovskih najemnin, je Porter izjavil pred senatno komisijo, da so vse vrste razdelilnih podjetij že trpele zaradi sedanjega položaja v pogledu najemnin.

Vojaška sila bojne mornarice

Tajnik bojne mornarice Knox je pokazal rastočo silo bojne mornarice Zedinjenih držav. Povedal je, da se nahaja v treh oddelkih mornarice približno 1.300.000 mož — akoro 1.000.000 mož v mornarici sami, približno 200.000 v Marine Corpsu in približno 110.000 v Coast Guardu.

Čikaška priredba v počast Rusiji

Chicago. — Pripravlja se velika priredba "Pozdrav našemu zavezniku Rusiji," katere se vrši v sredo, dne 25. novembra, zvečer v Orchestra Halli. Med govorniki bosta tudi znani glavni filmski komik Charlie Chaplin in pesnik Carl Sandburg. To priredbo so organizirale prominentne osebe iz Chicaga in bližine, med katerimi so gledališki magnat John Balaban, multimilijonar in izdajatelj dnevnika The Chicago Sun Marshall Field, škof James A. Bray, alderman Dickerson, sodnik John P. McGorty, kongresnik Sabath, katoliški profesor in duhovnik dr. Francis E. McMahon z univerze Notre Dame in drugi.

DRUŠTVENIKI, POSAMEZNIKI, SLOVENC
vsi ste prav ujudno vabljeni na
30-LETNO PROSLAVO DRUŠTVA LILJA
V MILWAUKEE, WIS.
V nedeljo, 22. novembra 1942
v Harmonia dvorani, So. 8th in West Mineral Street
Program: Popoldne ob 2:30; zvečer ob 8. uri
POČASTITEV ČLANOV VOJAKOV
Vstopnica 35c v predprodaji; pri vratih 45c, vključno davek

Skupina ameriških pomorščakov na Guadalcanalu.

DOLGA
ROKA

S. M. GARDENHIRE

(Se nadaljuje.)

Spremlj sem Connersa v njegov atelje. Čeprav je pričakoval obisk, je vendar po svoji navadi odložil sukno ter oblekel svojo umetniško haljo; vendar pa je odstranil stojalo za slikanje in čopiče.

"Aha! Torej pripravljeno za boji!" sem vzkliknil smeje se.

"Potrebovali bomo prostor!" je rekel resno. "Kaj pa pravzaprav pričakujete od tega obiska?"

"Pojasnila! Več luči! Morda se nama tudi posreči, vsaj približno izvedeti, kje je otrok skrit in ali ga moreva nepoškodovanega vrniti njegovim staršem. Ena napaka od najine strani bi mogla biti otrokova smrt. Morda je otrok v rokah ljudi, ki bi ga takoj umorili, če bi začutili le najmanjšo nevarnost, da bodo zasledeni ali od policije prijeti."

"Zdi se mi, da je to kapitalen slučaj v vaši praksi," sem pripomnil v svojem dobrem razpoloženju, ki ga je povzročil dober zajtrk.

"Pa je tudi!" je odgovoril zelo resno. "Kajti kako pa naj izvem, kje imajo malo deklico skrito in kako bi jo oprostil, ne da bi se ji kaj hudega zgodilo?"

"Vam vendar ni treba drugega storiti, nego plačati zahtevano vsoto, kakor ste že omenili," sem predlagal.

"Vsaj sem vam vendar povedal, zakaj ne morem tega kar tako storiti," je odgovoril.

"No, dobro," sem rekel. "Vsaj vendar lahko poskusite, izvedeti od miss Maurice, kar ji je znano, nato pa pazite, ali se morda roparji ne bodo na ta ali oni način izdali. In če se boste tedne pogajali in če se policija ne bo vmešavala, tedaj se vam morda spričo vaše bistroumnosti vendarle posreči, oprostiti otroka brez vsake denarne žrtve in razkriti zločince. In ne bilo bi prvič, da bi kaj takega izvršili."

Ravno je v sosesčini ura odbila tri, ko je nekdo potkal na vrata in v atelje je vstopila miss Maurice v spremstvu Rafaela Hengesa.

"To je točnost," jo je pozdravil smeje se.

"Vsaj vendar moram biti točna, če ste me prosili za pomoč, mr. Conners," je odgovorila miss Maurice. "Privreda sem vam tudi mr. Hengesa. Upam, da je on tista oseba, ki jo potrebujete."

Mr. Henges je z neprikritim občudovanjem opazoval fino opravo ateljeja.

"Prosim, sedite!" je rekel Conners.

Miss Maurice je ponudil stol, ki je stal blizu vhoda v notranje prostore, Hengesa je pa takorekoč prisilil, da je sedel na divan, za katerim je bila dekoracija iz preprog in orožja. V sredi te dekoracije je bil indijanski lok, ščit in pišice. Čuditi sem se moral nenavadnemu obnašanju mojega prijatelja, ki sem ga vendar tako dobro poznal, njegovi umirjeni vljudnosti.

Miss Maurice in Henges sta ga gledala, ko sta sedla na ponudena jim sedeža, z največjim pričakovanjem.

"Predno vam stavim par vprašanj, na katera mi, prosim, odgovorite, miss Maurice," je pričel Conners z globokim, tresočim se glasom, "bi vam rad pojasnil, v kakšnih težkočah se nahajamo. Ali ste čitali inserat v časopisu, o katerem sem govoril?"

Ona je to potrdila.

"Ali ste opazili, da priča način, v katerem je sestavljen, o inteligenci in izobrazbi? Torej ne gre za navadne zločince. Ravno kar pa sem zapazil, da je policija na inserat odgovorila."

Dal ji je časopis ter jo opozoril na besedo "da", tiskano z debelimi črkami.

Ko je miss Maurice mehanično pogledala v časopis, ga je spustila v naročje.

"Ali niste vi tega dali v časopis?" je vprašala.

"Ne. Vi vidite zdaj, kako kočljiv je položaj. Mi smo pripravljeni, plačati primerno — ali zaradi mene tudi neprimerno vsoto, vse naše korake pa opazuje policija. Mnogo ostrih oči opazuje in zasleduje vsakogar, ki bi se začel pogajati z zločinci."

"Toda to vendar ne bo vplivalo na vas."

"Jaz sploh dvomim, da bi zločinci odgovorili na drugi inserat," je odgovoril Conners. "Začutili so najbrže nevarnost in bodo zelo oprezní."

"Mogoče," je odgovorila, "vendar pa so, ker so nenavadno inteligentni ljudje, kakor pravite, skoraj gotovo tudi to vpoštevali pri svojem načrtu."

"Tako je," je odgovoril Conners zamišljeno. "Vendar pa sem prepričan, da bodo ostali zdaj mirni."

"Vseeno pa lahko vsaj poskusite, mr. Conners," je odgovorila resno.

"Gotovo! To tudi hočemo; toda kako bi preprečili težkoče? Ali mi morda lahko kaj nasvetujete?"

"Jaz?" je nadaljevala. "Kako pa naj pridem do tega, mr. Conners?"

"Oprostite!" je rekel počasi. "Jaz si pač ne znam pomagati. Zdaj vidite, kako je lahko, zločin izvršiti, vendar kako je težko, priti do sadov tega zločina. Otroka odpeljati je bila malenkost, izročiti ga za denar pa je združeno z nevarnostjo, ker pridejo vsi storilci s kazenskimi zakonom v konflikt."

"To vas vendar ne sme ovirati!" ga je prekinil Henges. "Mi moramo vse storiti, da privedemo otroka zopet njegovim staršem. Nobenega drugega ozira ne smemo imeti, in če bi tudi šlo za življenje in smrt."

"Je že mogoče, da mora kdo temu verjeti," je rekel Conners ter ga pomenljivo pogledal. "Jaz pa nisem preveč potrpežljiv."

"Potrpljenje bi v tem slučaju pač ne bilo na mestu," je pripomnila miss Maurice. "Mrs. Ellis, moja dobrotnica, umira od strahu in žalosti. Ker roparji male Mary vendarle samo na to čakajo, da dobe denar, nimate pravice, zadevo svojevoljno zavlačevati, tem manj, ker je mr. Ellis pripravljen, plačati zahtevano vsoto."

"Tako je!" je vzkliknil Henges.

"Kaj naj to pomeni?" je zavpil kar naenkrat Conners s popolnoma izpremenjenim, jeznim obrazom. "Ali hočete morda mojo zadrego in stisko izrabiti?" je kričal ter stiskal pesti, le težko se premagujoč. "Ali se morda drznite, predbacivati mi nezmoglost, vi, ki ste napravili načrt za zločin, ki ga je potem vaša ljubica, zločinska Karolina, izvršila? Vi sami ste dekleta do tega pripravili, da je na najstranotnejši način prelomila svojo zvestobo, da izsili denar in da se more poročiti z vami, vi ničvedneži! Kje je Mary Ellis?"

Miss Maurice in Henges sta skočila s svojih sedežev.

"Vi norec!" je siknila odgojiteljica skozi stisnjene zobe.

Začudenje in jeza sta se pojavila na obrazu mladega moža. Vzdignil je roko, ki jo je Conners zagrabil.

Hitro sem priskočil, dočim se je miss Maurice, vsa blede, za korak umaknila.

"Pustite naju!" mi je zaklical Conners s pri-tajenim glasom.

Ker sem poznal njegovo moč in spretnost, sem ga ubogal, čeprav me je ta nepričakovani dogodek zelo iznenadil.

(Dalje prihodnjič.)

V džunglah
belega slonaDoživljaji in vtisi s pohodov po
notranjosti Zaprane Indije

Ing. Ferdo Lupša

(Nadaljevanje.)

Drugi smo taborili ob prekopu Kloug Ji Sib Song. K temu prekopu spada del ozemlja na zapadni strani reke Menam. Nakon Nayok, kjer je truma divjih slonov pohajkovala po visoki travi. Prebival sem v plaval-joči hišici, ki smo jo pomikali, kadar je bilo treba, iz enega prekopa v drugega. Kuliji so imeli na obrežju svoj šator. Kakor po navadi, sem tudi tistikrat po no-pornem dnevnem opravilu v večernem hladu sedel v naslanja-ču ob obrežju in čital, kuliji pa so brez skrbi sedeli okrog ognja, kadili, kuhali riž in pripravljali kerj za večerjo.

Pes, ki je ležal blizu mene, je hipoma planil kvišku in pričel ardit lojati proti mojemu stolu. Sklonil sem se in pogledal. Oj, groza! Ob strani mojega stola, komaj pol metra od mojih nog, se je vzravala velika kobra in se pripravljala, da bi se zakadila

v psa. Pes je ostal miren in še vedno v taki razdalji, da ga kača ni mogla doseči. Videl sem, kako je srdito sikala in napihovala vrat, kakor vselej, kadar se je pripravljala na napad. Jezik ji je švigal iz žrela in oči so se divje svetile. Bil sem sam v veliki nevarnosti. Vstati in zbežati se nisem upal; ko bi se bil zgenil, bi obrnil pozornost kobre nase in bi se bila namesto v psa zagnala vame. Ni mi kazalo drugega, kakor da ostanem miren na svojem mestu in počakam ugodne prilike, da pobegnem.

"Ngu hau," sem dejal kolikor mogoče mirno in s tem opozoril kulije na nevarnost, ki mi je grozila. Vodja kulijev je hitro skočil po puško in pomeril v kobra. Dobro jo je pogodil. Ko se je kobra s prestreljenim vratom zvjajala in metala po zemlji, sem si oddahnil. Pes pa je priskočil, jo naglo ugriznil in zopet odskočil.

Prav živo imam ta dogodek pred očmi in še zdaj me izpreleti groza, kadar pomislim na to nevarnost.

V džungli demona Čao Kam Ho
Prekoračili smo nekaj gorskih grebenov in dospeli po napornem pohodu v karensko naselbino Ban Kalata, važno postojanko za karavanski promet iz Siama v

Burmo. Odtod smo prišli v ozemlje, kjer gospoduje gorski demon Čao Kam Ho. Le počasi se je mogla pomikati naša karavana ob potoku, ki se je z divjo silo drevil čez skalnata tla. Džungla je bila ob obeh straneh na nekaterih krajih tako gosto zarasla, da niti vode v potoku nismo videli, dasi smo hodili le nekaj korakov od struge. Večkrat smo morali potok prebresti, če smo hoteli naprej. Kadar smo bili sredi potoka, smo imeli pred seboj krasno sliko. Skozi temni oblok rastlin se je zrcalila bistra voda, iz katere se je tu pa tam zasvetil zelenkast odsev. Čez potok je bilo treba skakati od skale do skale, drugod smo bredli vodo čez kolena. Marsikatero neprijetnost in težavo smo morali premagati na tem potovanju. Naši sloni pa vsega tega niso občutili: enakomerno in mirno so se pomikali naprej, trgali spotoma z rilcem veje na desni in levi in jih nosili v svoja žrela.

Po strmem pobočju smo počasi prišli na vrh gore Doi Kam Ho. Oko mi je ustavilo najprej na visoki razjedeni skali, ob kateri je bila naravna kamenita stavba, ki se je videla od daleč, kakor bi nekdo posadil velikanski lonec na tri ogromne kamne, ne-kako tako, kakor delajo domači-

ni, kadar si kuhajo riž. Pravljica pripoveduje, da je tu ognjišče, kjer kuha demon Čao Kam Ho človeško meso. Nekaj sto korakov stran od karavanske poti je studenec, kjer si zajema vodo. Iz tega studenca ima voda svoj podzemski odtok in se spaja nekje z gorskimi potokom, čigar šumenje se sliši iz prepada. Kaj čudna naravna tvorba na tem kraju.

O demonu Čao Kam Ho nam je pripovedoval v šatorišču v Ban Kalata ob večernem ognju si volas Karenec Ja To pravljico, ki se je med Karenci ohranila in izvira brez dvoma iz prazgodovinske dobe.

Pravljica pripoveduje, da je pred davnim časom živelo v gorovju plemo črncev, ki je bivalo v brlogih in lovilo divjačino. Temu plemenu je bil poglavar Kam Ho, ki se je hranil s človeškim mesom. Njegovo bivališče je bilo v podzemski jami najvišjega vrha, vhod vanj pa sta čuvala velikanska kača Ngu phi pisan in orjaški tiger Sôa phi lok.

V te kraje so se pozneje s se-vera priselili Karenci. Bavili so se s pridelovanjem riža, ki ga črnici niso poznali. Kam Ho pa je s svojimi divjimi tolpami plenil po naselbinah in ugrabil vse, kar mu je prišlo v roke. Marsikatera žena se mu je morala vdati in marsikateri mož je padel kot žrtev teh ljudžercev. Kam Ho in njegova drhal sta bila strah Karencem.

Nekoč je divjak ugrabil tudi hčerko karenskega poglavarja Srinaga, Naradi po imenu, in jo odvedel v svoj podzemski dom. Bila je znana kot najlepša devojka. Njen si volas oče si v obupu ni znal pomagati; pulil si je lase in jokal. Prišel pa je v hišo mladenič iz sosednega karenskega rodu, po imenu Rasi, in se ponudil Srinagu, da reši devojko in ubije nasilnega ljudžerca. Bil je krepak, pogum se mu je iskral v očeh, lice mu je gorelo in prsi so se mu širile, ko je stal pred nesrečnim poglavarjem.

Vzel je ščit, nekaj zastruplje-nih pušic in ostro bodalo iz

bambusa, pa se je odpravil v gore. Torbo si je napolnil z rižem in na solnce posušenim mesom, da se bo z njim preživljal, ako bi ne našel divjega sadja in korenin.

Že nekaj dni je blodil po džungli. Utrujen je sedel kraj gorskega studenca, iz katerega je pil hladno vodo. Ko je hotel naprej, je zapazil zlato ptičje pero, ki je ležalo na zemlji. Pobral ga je in občudoval. Takrat pa je tik za njim v vejah nekaj zasumelo. Mladenec se je ozrl in zagledal prelepo devojko, ki je stopila iz džungle. Bila je vila Theva Kar-nika. Iskala je zlato pero, ki ga je bila malo prej izgubila. Mladenec ji ga je rad vrnil. Vila si je iztrgala iz glave las in ga dala mladeniču, češ, naj ga hrani, ker mu bo za varstvo pred strašnim Kam Ho. Nato je vila izginila.

Džungla, po kateri je Rasi prodiral proti najvišjemu grebenu, je postajala vedno bolj gosta. Hodil je in hodil, dokler ni prišel na majhno goličavo. Ob nasprot-nem robu te goličave je štrlela pečina, v kateri se je videla tem-na duplina. Ko je prišel bliže, je v svoje veliko začudenje zapa-zil, da leži v duplini velikanska bela kača. Bil je takoj uverjen, da je to kača Ngu phi pisan, o kateri je bila med Karenci raz-širjena govorica, da je čuvarica podzemskih rogov, ki so vodili v bivališče ljudžerca. Mladenec je obstal, napol lok, pripravil za-strupljeno puščico in se oprezno blizal duplini. Kača je dvignila glavo, oči so se ji zasvetile ka-kor najlepši biseri v solčnih žarkih, iz žrela ji je švigal og-njen jezik.

Mladenec je nameril svoj lok in sprožil puščico, ki je obtičala globoko v napetem vratu kače. Kača se je bliskovito vrgla proti njemu in udarila z repom po skali. Udarec je bil tako silen, da je odkril od skale gručo ka-menja, ki je zasulo duplino in zapril mladeniču vhod vanjo. Strup puščice pa je deloval tako hitro, da je kača obležala mrtva, še preden je dosegla mladeniča.

Uverjen, da je na pravi poti, je plezal Rasi po skalnih ruševih

Britske čete na pohodu na egiptski fronti.

ni, kadar si kuhajo riž. Pravljica pripoveduje, da je tu ognjišče, kjer kuha demon Čao Kam Ho človeško meso. Nekaj sto korakov stran od karavanske poti je studenec, kjer si zajema vodo. Iz tega studenca ima voda svoj podzemski odtok in se spaja nekje z gorskimi potokom, čigar šumenje se sliši iz prepada. Kaj čudna naravna tvorba na tem kraju.

O demonu Čao Kam Ho nam je pripovedoval v šatorišču v Ban Kalata ob večernem ognju si volas Karenec Ja To pravljico, ki se je med Karenci ohranila in izvira brez dvoma iz prazgodovinske dobe.

Pravljica pripoveduje, da je pred davnim časom živelo v gorovju plemo črncev, ki je bivalo v brlogih in lovilo divjačino. Temu plemenu je bil poglavar Kam Ho, ki se je hranil s človeškim mesom. Njegovo bivališče je bilo v podzemski jami najvišjega vrha, vhod vanj pa sta čuvala velikanska kača Ngu phi pisan in orjaški tiger Sôa phi lok.

V te kraje so se pozneje s se-vera priselili Karenci. Bavili so se s pridelovanjem riža, ki ga črnici niso poznali. Kam Ho pa je s svojimi divjimi tolpami plenil po naselbinah in ugrabil vse, kar mu je prišlo v roke. Marsikatera žena se mu je morala vdati in marsikateri mož je padel kot žrtev teh ljudžercev. Kam Ho in njegova drhal sta bila strah Karencem.

Nekoč je divjak ugrabil tudi hčerko karenskega poglavarja Srinaga, Naradi po imenu, in jo odvedel v svoj podzemski dom. Bila je znana kot najlepša devojka. Njen si volas oče si v obupu ni znal pomagati; pulil si je lase in jokal. Prišel pa je v hišo mladenič iz sosednega karenskega rodu, po imenu Rasi, in se ponudil Srinagu, da reši devojko in ubije nasilnega ljudžerca. Bil je krepak, pogum se mu je iskral v očeh, lice mu je gorelo in prsi so se mu širile, ko je stal pred nesrečnim poglavarjem.

Vzel je ščit, nekaj zastruplje-nih pušic in ostro bodalo iz

bambusa, pa se je odpravil v gore. Torbo si je napolnil z rižem in na solnce posušenim mesom, da se bo z njim preživljal, ako bi ne našel divjega sadja in korenin.

Že nekaj dni je blodil po džungli. Utrujen je sedel kraj gorskega studenca, iz katerega je pil hladno vodo. Ko je hotel naprej, je zapazil zlato ptičje pero, ki je ležalo na zemlji. Pobral ga je in občudoval. Takrat pa je tik za njim v vejah nekaj zasumelo. Mladenec se je ozrl in zagledal prelepo devojko, ki je stopila iz džungle. Bila je vila Theva Kar-nika. Iskala je zlato pero, ki ga je bila malo prej izgubila. Mladenec ji ga je rad vrnil. Vila si je iztrgala iz glave las in ga dala mladeniču, češ, naj ga hrani, ker mu bo za varstvo pred strašnim Kam Ho. Nato je vila izginila.

Džungla, po kateri je Rasi prodiral proti najvišjemu grebenu, je postajala vedno bolj gosta. Hodil je in hodil, dokler ni prišel na majhno goličavo. Ob nasprot-nem robu te goličave je štrlela pečina, v kateri se je videla tem-na duplina. Ko je prišel bliže, je v svoje veliko začudenje zapa-zil, da leži v duplini velikanska bela kača. Bil je takoj uverjen, da je to kača Ngu phi pisan, o kateri je bila med Karenci raz-širjena govorica, da je čuvarica podzemskih rogov, ki so vodili v bivališče ljudžerca. Mladenec je obstal, napol lok, pripravil za-strupljeno puščico in se oprezno blizal duplini. Kača je dvignila glavo, oči so se ji zasvetile ka-kor najlepši biseri v solčnih žarkih, iz žrela ji je švigal og-njen jezik.

Mladenec je nameril svoj lok in sprožil puščico, ki je obtičala globoko v napetem vratu kače. Kača se je bliskovito vrgla proti njemu in udarila z repom po skali. Udarec je bil tako silen, da je odkril od skale gručo ka-menja, ki je zasulo duplino in zapril mladeniču vhod vanjo. Strup puščice pa je deloval tako hitro, da je kača obležala mrtva, še preden je dosegla mladeniča.

Uverjen, da je na pravi poti, je plezal Rasi po skalnih ruševih

nah in iskal podzemski rov. Pri-čel je odkrpati kamenje, a te-daj se mu je zdelo, da ga navda-ja neka nadnaravna moč, ker sicer bi tako težkega kamenja ne mogel odmakniti. Ko je odmak-nil najtežji kamen, pa se mu je odprl vhod v notranjost gore.

Brez pomisleka je stopil v tem-ni rov. Dolgo je že hodil, ko je prišel v bujno razsvetljeno dvorano, v kateri je ležal orjaški tiger Soa phi lok. Ko je tiger zagledal mladeniča, se je dvignil in divje zarjovel, oči so mu zažarele, z repom je mahal sem in tja. Mladenec je o pravem času pripravil lok in puščico, ki jo je sprožil v trenutku, ko se je tiger sklonil, da bi v divjem skoku pla-nil nanj. Zastrupljena puščica je pogodila tigrja v žrelo, da se je zgredil mrtve na tla.

Rasi je šel naprej in prišel v veličastno dvorano, polno dragocenosti in zemeljskih zakladov, sredi te dvorane pa je sedel na kožah divjih zveri Čao Kam Ho; krog njega so bile mlade deklice, s katerimi se je kratkočasil. Med njimi je bila tudi Naradi. Kam Ho je bil črne polti in sko-raj nag, le okoli ledij je nosil le-opardovo kožo. Ko je zagledal mladeniča, se je naglo dvignil in vrgel sulico proti njemu. Rasi je spretno nastavlil svoj ščit, ob

katerem se je sulica zlomila, da je divji Kam Ho planil po njemu, da bi ga z grčavih bat pobil na tla. Mladenec ga je n-no počakal, potegnil bambusa bodalo in ga med spopadom bodel divjaku v srce, da je pa-takoj mrtev po tleh. Njegova se je razlila po dvorani.

Tako je pogumni Rasi karensko devojko Naradi in druge ugrabljenke deklice.

Hudobni duh nasilneža pa vedno ne najde miru. Od n-do roda straši kot demon. Kam Ho po gorovju. Tu in se pojavi v podobi starega t-ljudžerca, drugod zopet v po-bi divjega lovca. Večkrat š-i po džungli njegove vpitje je podobno stokanju, rožljanju in tuljenju viharja.

Ta pravljica, ki gre med ren-ci od usta do ust in od n-do roda, nam jasno prča, kd-bili zgodovinski prebivalci krajev. Moja domneva, da je-velo v prazgodovinski dobi zemlji Zaprane Indije raztr-no plemo Negritov, čigar ost-ki so se našli še na Malajski polotoku (Sakai in Semang), ozemlju Šanov in drugje, dol-v v tej pravljici nekako zgodo-sko potrdilo. Pravljica om-sama, da so bili ti divjaki še dožerci, s katerimi so se po-ljeni Karenci morali boriti za-stoj. Karenci so bili intelli-nejši in so sčasoma popoln-izpodrinili manj inteligentne grite.

(Dalje prihodnjič.)

SLOVENSKEGA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA
izdaja svoje publikacije in se po no list Prosveta za koristi, ki so potrebne agitaciji svojih družin članstva in za propagando v ideji. Nekatere pa ne za propa-gandne druge podpornih organizacij, ka organizacija ima običajno g-lasilu. Torej agitatorični dop-naslanila drugih podpornih or-ancij in njih družin naj se ne-Name listu Prosveta.

Naznanilo in zahvala

Žalostnega srca naznanjamo sorodnikom, znancom in prijateljem da je kruta smrt pretrgala naš življenje naš preljubljeni soprog mater

MARY ZAJEC

(rojena Kopčar)

Rojena 6. januarja 1884 v Trzinu pri Menglu na Gorenjskem. Pokopana je bila 6. novembra 1942 ob veliki udeležbi prijateljev znancev in sosedov. V Ameriko je prišla 24. decembra 1920. Na prisrčne se zahvalimo vsem in vsakemu, kdorkoli ji je bil kaj pomagal v času njene bolezní in za pomoč in tolažbo v uri žalosti za udeležbo pri pogrebu in za darovane ji krasne vence in cvetice. Najlepša hvala vsem skupaj in za vse. Pogrešali! Te bomo drug-čena in mati naša. Ti si preostala svoja, nas pa še čaka. Počivaj v miru in lahka naj Ti bude ameriška zemlja. Žalujoci ostali: Fran Zajec, soprog, Frank ml., in John, sinova v Albis, Iowa.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta k prijatelje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naroč-niku. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 na tednik, se jim to prijeteje k naročnini. Torej sedaj ni varoka, roči da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravitelstvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravitelstvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrav, države in Kanado \$6.00	Za Ceno in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.60	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$6.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveto. List, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawrence Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družina št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2. _____ Čl. družina št. _____

3. _____ Čl. družina št. _____

4. _____ Čl. družina št. _____

5. _____ Čl. družina št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐

Star naročnik ☐

